

Тульчинська С.О.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Хваль Ю.О.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У даній статті проведено дослідження сучасних проблем фінансування вищої освіти в Україні. Запропоновано альтернативні шляхи залучення додаткових грошових коштів у дану галузь.

Ключові слова: вища освіта, фінансування, бюджет, вищі навчальні заклади (ВНЗ), альтернативні джерела фінансування.

Вступ. У сучасних умовах переходу до ринкової економіки постають нові вимоги до системи освіти, які пов'язані зі зростаючою потребою у значній кількості кваліфікованих працівників, які зможуть здійснити подальший розвиток країни. На даному етапі це виявилось у вступі України до Болонського процесу. Саме тому і не викликає сумнів актуальність проблеми фінансування та вдосконалення системи освіти України.

Світовий досвід підтверджує, що використання методів стабілізації витрат через економію коштів призводить лише до незначного та короткострокового зниження витрат, проте до серйозної втрати набутого рівня розвитку системи освіти в країні. Тому держава, навпаки, має здійснювати щорічне збільшення видатків на дану галузь, в тому числі за рахунок залучення додаткових грошових ресурсів від приватних та юридичних осіб недержаних форма власності [1].

Аналіз сьогоденного стану системи освіти України свідчить про потребу проведення кардинальних змін у визначенні необхідних обсягів фінансування, забезпеченні обґрунтованого та раціонального використання бюджетних коштів та підвищенні якості підготовки майбутніх працівників.

Дослідженням проблем значення освіти у економічному зростанні держави присвячені праці Г. Беккера, Дж. Мінцера, Ф. Уелчата ін. У сучасних теоріях постіндустріального суспільства Дж. Нейсбіта, А. Тоффлера, Дж. Белла, А. Чухно визначається роль освіти як найважливішим фактора для майбутнього розвитку країни. Над вивченням та розв'язанням цих питань працювали також такі відомі вчені, як В.Б. Тропіна, С.О. Черепанова, В.Г. Борисенко, О.Д. Бойко та інші [3].

Постановка завдання. Метою даної статті є аналіз основних проблем в системі вищої освіти України та пошук альтернативних джерел фінансування даної галузі. Для цього необхідно здійснити ряд таких завдань:

- дослідити існуючий стан системи освіти у розрізі проблеми фінансування в Україні;
- встановити головні проблеми фінансування системи освіти України;

– здійснити пошук додаткових джерел фінансування системи освіти України;

– надати висновки та рекомендації щодо поліпшення існуючого становища фінансування системи освіти України.

Теоретичною і методологічною основою статті є фундаментальні положення економічної теорії, наукові роботи українських і зарубіжних учених з проблем фінансування системи освіти, а також нормативні й законодавчі акти України. Для досягнення поставленої мети в роботі було використано загально – наукові та спеціальні економічні методи, серед яких метод аналізу та синтезу, об’єктивності, системності, логіко–теоретичного узагальнення та порівняльно-економічного аналізу.

Результати дослідження. За даними звіту Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) Україна серед 145 країн світу за якістю початкової освіти займає 49–те місце, доступом до вищої освіти – 17-те, якістю математичної і природничої освіти – 44-те, якістю освітньої системи – 47-ме [4].

За останні роки Україна вже зробила певні кроки по збільшенню видатків на освіту. Так, зведений бюджет обсягів фінансування на систему освіти на 2010 р. складає 77,328 млрд. грн. або 6,56% ВВП порівняно з 65,831 млрд. грн. (6,29% ВВП) у 2009 р. і 60,968 млрд. грн. (6,42% ВВП) у 2008. Однак це не принесло істотних поліпшень [6].

Законом України «Про освіту» визначений відсоток ВВП на освіту і становить 10% [2], проте у 2009 році він фактично становив лише 6% (13 млрд. грн.), а в 2010 році планується його зменшення до 5%. І вже в першому кварталі 2010 року для задоволення основних потреб в даній галузі не вистачало 200 млн. грн., зокрема для виплат стипендій – 43,8 млн. грн., для оплати комунальних послуг – 154,7 млн. грн. [6].

Проблема полягає в тому, що на загальнодержавному рівні відсутнє розуміння важливості забезпечення конкурентоздатної системи освіти. Спираючись на світовий досвід становлення та розвитку системи освіти, варто зазначити, що саме держава має стимулювати громадян до отримання необхідної освіти шляхом підвищення, а не скорочення видатків в дану галузь.

Для України характерні наступні проблеми у системі освіти. Низька заробітна плата працівників освіти спричинює значне падіння престижу цієї професії та «старіння» кадрів, так близько 50% викладачів мають стаж роботи більше 20 років і тільки 7% – 3 роки [5].

В системі вищої освіти наявні сталі тенденції до зменшення кількості студентів, які навчають за рахунок державного бюджету, та зростання плати за навчання, ступінь середньої вартості якої не відповідає середній заробітній платі громадян. Це викликає обмеженість її доступності, особливо для таких соціальних груп, як сільська молодь та молодь з малозабезпечених сімей, що у майбутньому негативно позначиться на інноваційному розвитку країни. У цій ситуації необхідно впроваджувати кредитування та практику надання грантів на отримання безкоштовної освіти та інші форми підтримки.

Внаслідок недостатнього фінансування згортаються і інноваційні програми, спрямовані на інформатизацію та оновлення навчальної бази вузів.

Зменшуються також видатки і на фізичну та спортивну підготовку молоді, не зважаючи на наявні тенденції збільшення захворюваності серед молодого покоління.

Не передбачено виділення достатніх коштів на ремонт та реконструкцію навчальних закладів та студентських гуртожитків.

Таким чином, існує значна кількість проблем, вирішення яких неможливо без залучення необхідної кількості фінансових резервів.

Основними джерелами формування грошових коштів для фінансування освіти є такі:

- кошти Державного (місцевого) бюджету;
- кошти за укладеними договорами з надання послуг освіти;
- плата за надання додаткових послуг у сфері освіти;
- кошти від проведених науково-дослідних робіт;
- дотації Рад народних депутатів;
- банківські кредити;
- добровільні внески, отримані від фізичних та юридичних осіб [7].

Проте існують і інші альтернативні способи залучення грошових ресурсів через:

1. Введення помірної плати за контрактне навчання у вузах. Це збільшить грошові надходження до бюджетів вузів за рахунок розширення контингенту студентів.

2. Законодавче врегулювання співпраці підприємств і ВНЗ. Це забезпечить потік додаткових фінансових ресурсів у системі освіти та працевлаштування студентів.

3. Надання права юридичним та фізичним особам перераховувати податки не до бюджету, а до конкретних вузів.

4. Створення малих підприємств у ВНЗ, які будуть приносити дохід для навчального процесу та здійснювати наукову діяльність.

5. Надходження коштів від продажу та оренди приміщень, вкладень в акції та іншої фінансової діяльності. Хоча це явище не є надто поширеним у практиці діяльності вузів.

6. Створення ефективного розподілу бюджетних коштів та вдосконалення законодавчої бази в системі освіти.

7. Отримання міжнародної допомоги від розвинених країн для розвитку системи освіти України. Як свідчить практика, вкладення коштів на розвиток друкарень, оснащення навчальних закладів новими технологіями значно ефективніше за відрядження ректорів та професорського складу за кордон для залучення досвіду.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що існуючий рівень державного фінансування системи освіти України є недостатнім, бо не сприяє задоволенню навіть її базових потреб, не кажучи вже про подальший розвиток чи модернізацію. Тому потрібно законодавчо впровадити такий механізм фінансування, за якого виділення коштів буде здійснюватися у

розрахунку на одного студента. Необхідно відмовитися від практики «залишкового» надходження бюджетних коштів у систему освіти та забезпечувати видатки у розмірі законодавчо встановлених 10% ВВП. Важливим заходом також є запровадження єдиного кодексу законів про освіту та загальнодержавної програми розвитку освіти, які врегулюють усі питання в даній галузі. Проведення таких заходів допоможе подолати кризу у фінансуванні навчальних закладів та вивести українську систему освіти на якісно новий рівень розвитку.

Перелік посилань

1. Воронова Л.К. Фінансове право України: Підручник. – К.: Прецедент; Моя книга, 2006. – 448 с.
2. Закон України «Про освіту» від 23 травня 1991 року N 1060–XII
3. І.С. Каленюк. Сучасні тенденції розвитку освіти в глобальному середовищі. – Науковий вісник ЧДІЕУ, 2010. – 4 с.
4. Інформаційно–аналітичні матеріали Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України щодо стану системи освіти України перед початком нового 2008–2009 навчального року [Електронний ресурс] / Київ, 2008 рік. – Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=46941&cat_id=46939.
5. Фінансування освіти у наступному році планують скоротити [Електронний ресурс] / К. Кітен // Режим доступу: <http://volynregion.org/news/2009–10–05–1354>.
6. Освіта [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Т.О. Ілляшенко, І.О. Радіонова. Проблеми та перспективи фінансування освіти і науки України. – Сумський державний університет, 2010. – 223 с.

Тульчинська С.А.

к.э.н., доцент НТУУ «КПІ»

Хваль Ю.А.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

В данной статье проведено исследование современных проблем финансирования высшего образования в Украине. Предложены альтернативные пути привлечения дополнительных денежных средств в данную отрасль.

Ключевые слова: высшее образование, финансирование, бюджет, высшие учебные заведения (ВУЗ), альтернативные источники финансирования.

Tulchynska S.O.
candidate of economic sciences, assistant professor NTUU «KPI»
Khval Y.O.
student FMM NTUU «KPI»

THE PROBLEMS OF FINANCING HIGHER EDUCATION IN UKRAINE

This article studies the modern problems of financing higher education in Ukraine. Also it gives alternative ways of raising additional funds in this sector.

Key words: higher education, finance, budget, higher education institutions (HEI), alternative sources of funding.

Тюленєва Ю.В.
к.е.н., ст. викладач НТУУ «КПІ»
Гуменюк В.В.
студент ФММ НТУУ «КПІ»

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

В цій статті розглянуті сутність та роль кредитування підприємства, функції, які виконує кредит на підприємстві. Визначено, коли виникає потреба в кредиті, показані шляхи вирішення проблем у кредитних відносинах.

Ключові слова: кредит, розвиток підприємства, економічна криза.

Вступ. Щоб забезпечити процес повного відтворення на підприємстві необхідно, щоб воно мало достатню суму обігових коштів. Обігові кошти здійснюють кругообіг і одночасно перебувають на різних його стадіях. Кругообіг коштів відбувається за схемою:

$$Г - Т...В...Т' - Д' \quad (1.1),$$

де Г – вкладені кошти на виготовлення продукту;

Т – засоби виробництва;

В – процес виробництва;

Т' – готова продукція;

Г' – грошові кошти, отримані від реалізації продукції.

Незалежно від типу кругообігу на підприємстві весь час відбувається коливання потреб в кількості обігових коштах. Така потреба обумовлена тим, що надходження коштів підприємства та його платежі як правило не співпадають за часом, так і за сумами. В зв'язку з цим при тимчасовій відсутності власних коштів для покриття потреби в обігових коштах